

SZÉP FERENC

A bűnmegelőzés lehetőségei a helyi bűnügyi nehézségek kezelésére a Makói Rendőrkapitányság szemszögéből

Makó hazánk délkeleti részén, a Maros jobb partján található, mások mellett szülővárosa *Galamb Józsefnek*, a Ford Motor Company tervezőjének, a Ford-T modell egyik megalkotójának, és az újságíró, lapkiadó *Pulitzer Józsefnek*. A Dél-alföldi régióban az egyik legurbanizáltabb térség, a népszámlálási statisztikák alapján a hozzá kapcsolódó tizenhárom településen és egy városban megközelítőleg 24 ezren laknak. A rendőrség illetékességi területén élő összlakosság megközelítőleg negyvenkilencezer fő. A bűnüldözés szempontjából a Makói Rendőrkapitányság fontos tényező Csongrád megyében az illetékességi területén húzódó kereskedelmi, közlekedési útvonalainak metszéspontjai, illetve a – schengeni külső határán – figyelemre méltó személy- és teherforgalmat lebonyolító nagylaki és kiszombori határátkelőhelyek dominanciájából fakadóan.

Rendvédelmi aspektusból lényeges, hogy a megyehatár déli része egyben schengeni külső határ is, nagyjából 68 km-es szakaszon.

A határ közelsége miatt a külhoni tettesek többnyire már a bűncselekmény elkövetése után elhagyják Makót, ez nehezíti a büntetőeljárások eredményes lefolytatását.

A város bűnügyi helyzetére, struktúrájára számottevő hatást gyakorol földrajzi elhelyezkedése, a lakosság összetétele, kulturális és aktuális gazdasági helyzete. A legfrissebb felmérés alapján Makón és kistérségében 2012-ben huszonöt százalékkal emelkedett a munkanélküliek száma 2011 végéhez képest, és immár a keresőkorú lakosság negyedét érinti.

A bűnügyi helyzet értékelése

Míndezek függvényében a város és kistérsége bűnügyi adatait a 2008 és 2012 közötti statisztikai értékelési időszak tükrében vizsgálva megállapítható, hogy a regisztrált bűncselekmények 2008-ig folyamatosan emelkedtek, 2009-ben azonban az emelkedés helyett háromszázalékos csökkenés mutatható ki,

2010-ben tizennégy százalékos emelkedés következett, ezt egy nagyjából huszonöt százalékos csökkenés követte 2011-ben. 2012-ben 1420 bűncselekményt regisztráltunk, ez az adat 2011-hez viszonyítva újabb 19,22 százalékos csökkenést jelentett. Ez egyben a százezer lakosra jutó bűncselekmények számának csökkenését is mutatja, így a megyén belüli hat rendőrkapitányság közötti negatív rangsorban megtartottuk a 2011-es ötödik helyünket (táblázat). A kapitányság illetékességi területén ismertté vált deliktumok számának nagyjából felét a város közigazgatási területén valósították meg.

Regisztrált bűncselekmények száma (2008–2012)

	Regisztrált bűncselekmények	Százezer lakosra jutó bűncselekmények	A megyén belüli negatív rangsorban elfoglalt hely (százezer lakosra jutó bűncselekmények)
2008	2091	4246	3.
2009	2031	4290	1.
2010	2319	4964	2.
2011	1758	3820	5.
2012	1420	3116	5.

A bűncselekmények kriminalisztikai szempontú, struktúra szerinti megoszlásában is azt figyelhettük meg, hogy a kiemelt területeken (közrend, vagyon elleni) a vizsgált években pozitív elmozdulás történt. Ez annak a következménye, hogy a korábbi években több, nagy jelentőségű ügyet zártunk eredményesen, és az elkövetők a szabadságvesztésüket töltik, továbbá ugyanennek a ténynek a prevenció hatásait is érezzük, mert ez visszatartja a többi elkövetőt is.

A kapitányság létszámihiánya megszűnt, a fluktuáció minimális.

A bűncselekmények számának folyamatos csökkenése háttérben, megítélésünk szerint, fele részben a bűnüldözési, fele részben pedig a későbbiekben ismertetett bűnmegelőzési munka hatékonysága áll.

A nagyvárosi bűnözés összes sajátossága tükrében az elkövetett jogsértések két alapvető bűncselekményi körre oszthatók. Az egyik a közterületeken elkövetett garázda jellegű bűncselekmények, míg a másik a vagyon elleni deliktumok.

Mindezeket túl meg kell még küzdenünk a két határátkelőhelyen felfedett százas nagyságrendű közokirat-hamisításokkal, valamint idényjelleggel a Makón és a környező térségben élő gazdálkodókat sújtó terménylopással.

A garázdaságok és a testi sértések bekövetkezése visszavezethető arra, hogy a településen sok a vendéglátóhely, és az amúgy is nehéz anyagi körül-

mények között élő, esetleg nem is dolgozó emberek egy része a nehezen megszerzett pénzét itálra költi. A szociális és a gazdasági helyzet változásai a települést sem kerültk el, így a többi deliktumhoz képest gyakoribbak a vagyon elleni bűncselekmények.

A betöréses lopások elsősorban szabálysértési és kisebb értékre elkövetett bűncselekmények, többségük olyan lakatlan magánházakat érintett, amelyekbe könnyebb a bejutás, és a tulajdonos nem védi biztonsági rendszerrel. E betörések helyszíneiről az elkövetők minden olyan tárgyat eltulajdonítanak, amelyet a saját háztartásukban felhasználhatnak, vagy értékesíthetnek. A tárgyak döntő többsége készpénz, kerékpár, műszaki cikkek, valamint arany ékszer.

Az idős emberek az előbbieken leírtak miatt, no meg a fizikai védtelenségük, hiányos tájékozottságuk következtében is könnyű célponttá válhatnak.

Bűnmegelőzési tevékenységről helyzetértékelés

A kapitányság illetékességi területén három év regisztrált jogsértései számában 38,77 százalékos csökkenés tapasztalható, ami minden téren példaértékű. Ennek az eredménynek az elérése, fenntartása, illetve további javítása érdekében Makó Város Önkormányzata 2009-ben az adatokat vizsgálva úgy határozott, hogy a lakosság szubjektív biztonságérzetének további javítása érdekében, a rendőrség szakmai irányítása mellett, bűnmegelőzési cselekvési programot dolgoz ki a makói bűnmegelőzési projekt keretében.

A programok tervezéséhez és kivitelezéséhez a megyei rendőr-főkapitányság mellett sikerült magunk mellé állítanunk a városban található civilszervezeteket is. A közösen kidolgozott programok segítségével szerettünk volna eljutni a leginkább veszélyeztetett rétegekhez, és elősegíteni, hogy ne váljanak bűncselekmények sértettjeivé, illetve ne kövessenek el jogsértéseket. A projekt keretében elsődlegesen két réteget kívántunk megcélolni, a gyermek- és fiatalkorúakat, valamint Makó és kistérsége nyugdíjasait.

Biztonságos Makó program

A városban a vagyon elleni bűncselekmények száma összességében csökkent, ennek oka a következő. A bűnüldözés mellett a bűnmegelőzési tevékenységünkre különösen nagy súlyt fektettünk az elmúlt években. A Makó Városi Önkormányzattal közösen a lakosság biztonságérzetének javítása, valamint a város értékeinek megóvása érdekében 2009-ben országosan egyedülálló közbiztonsági

programot indítottunk el: a *Biztonságos Makó programot*, ennek keretében megközelítőleg százmillió forint összértékben kilencvenhárom térfényelő kamera elhelyezésére került sor a város különböző pontjaira, számuk napjainkra kilencvennyolcra emelkedett. Ennek része volt egy tudatos kampánytevékenység is, amellyel a Makón élők figyelmét ráirányítottuk a közbiztonságra és arra, hogy ők mit tehetnek a rendőrség munkájának segítése érdekében. A Makón felszerelt térfényelőkamera-rendszer visszatartó hatása lehet azoknál, akik alkalmatlanul követnek, illetve követnének el bűncselekményt. A főváros után Makó a második a térfényelő kamerával felszerelt városok rangsorában.

A gyermek- és fiatalok számára szánt projektek

107 esély a sporttal ifjúságvédelmi modellprogram – Az országos program a 2008–2009-es tanévben indult a makói Szikszai György Református Általános Iskola 5. osztályos tanulói részére, összesen húsz tanulóval. Az ifjúságvédelmi program célja, hogy a rendőrség biztonságra nevelő iskolai programjához kapcsolódóan az általános iskola 5–8. évfolyama számára olyan rendőrségi programot indítson el, amely a küzdősportok megismerésén keresztül bemutatja az önvédelem lehetőségeit, közreműködik a korosztály egészséges, biztonságos életmódra nevelésében, a bűn megelőzésében. A játékos foglalkozásokkal a mindenkori szabályok kerülnek előtérbe a durvaság, az erőszak, az agresszív elítélés mellett, a konfliktuskezelési technikák megismerésén és a fizikai állóképesség növelésén keresztül. Mindezek megismertetésében segít, hogy a foglalkozásokat hivatásos rendőr tartja, fizikai állóképességével, szabálytisztletével, hivatásteretével hiteles szereplőként jelenik meg a fiatalok előtt. A program közvetlen hatásán túl cél a pályaorientáció is.

Egymásért esélyegyenlőségi program – Az előbbi program folytatásaként alsó és felső tagozatos osztályoknak délutáni foglalkozások keretében zajlik az *Egymásért esélyegyenlőségi program*. A már sikeresen működő *107 esély a sporttal* program elemeit felhasználva, az iskola 1–5. évfolyamos „problémás” tanulói számára a délutáni órákban másfél órában fakultatív képzést kínálunk.

A Makó és kistérsége nyugdíjasait érintő programok

Az idős emberek adják a megelőzés következő irányát, hiszen ők azok, akik nem a mai rendszerben nőttek fel, nem szokták meg a rohanó világ ritmusát, és ezért

a legtöbb emberhez bizalommal fordulnak, segítőkészek. Továbbá többségük egyedül él, sokan a lakott területtől távol, így a szélhámosok legtöbbször sikerrel járnak, és megkárosítják őket.

Ezért Makó Város Önkormányzatával közösen kiemelt fontosságúnak tartjuk, hogy minél szélesebb körhöz eljuttassuk az információt: hogyan ne váljanak sértetté, mit kell tenniük veszélyhelyzet esetén, kitől kérhetnek segítséget. Ennek alapján Makó valamennyi, valamint felkérésre több vidéki település nyugdíjasklubjában tartottunk bűn- és baleset-megelőzési előadásokat.

A Makó területén működő nyugdíjasklubok tagjai tájékoztató formájában megelőzési ajánlásokat, valamint egy úgynevezett „biztonsági csomagot” kaptak, amely tartalmazott egy bárka-füzetet egy bárka-kártyát és egy bárka-matricát. A bárka-kártya bankkártya méretű, fontos segélyhívó számokkal, és a méreténél fogva állandóan magánál tarthatja az ember. Ezek a segélyhívó számok hasonlóan kisméretű matricaként is terjeszthetők.

A Bűnmegelőzési tanácsok időseknek, egyedül élőknek című szóróanyaggal az e korosztály figyelmét az őket érő veszélyforrásokra kívántuk felhívni. „A bűnözés nincs helyhez, időhöz, alkalomhoz kötve. Korunk változásával újabb és újabb formái jelennek meg, más és más veszélyeket hordozva magukban. A bűnt megelőzni főként ott lehet, ahol az megvalósulhat, és elsősorban azok előzhetik meg, akiket fenyeget.”

Az idősek klubjaiban Power Point-os előadásokat tartottunk, hasznos tanácsokat adtunk a sértetté válás megelőzése érdekében. Ez után bűnmegelőzési kisfilmeket vetítettünk, valamint baleset-megelőzési felvilágosító útmutatást is adtunk.

Nagyon pozitív fogadtatásuk volt az előadásoknak, az átadott láthatóság mellényeknek és a fényvisszaverő matricáknak, amelyeket szintén az önkormányzat adott.

Az egyedül élő időskorúak biztonságérzetének további javítása céljából megkezdtük a Makói Rendőrkapitányság munkatársa által kifejlesztett mozgásérzékelő rendszer kiépítését, a beszerzési ár felét az önkormányzat átvállalta, így viszonylag csekély anyagi beruházással több mint 650 nyugdíjas lakásába került védelmi eszköz.

A kapitányság munkatársai minden érintett lakásában előzetes felmérést végeztek, ennek során kijelölték azt a helyet, ahová a készüléket a biztonságtechnikai szakemberek segítségével felszerelték. A kollégák bevonásával szeretnénk volna elérni, hogy a lakosok ilyen formában is találkozhassanak a helyi rendőrökkel, és kialakuljon egy kölcsönös bizalmi viszony. A visszajelzések alapján sikerült elérnünk, hogy az idős emberekben megerősödött az a szem-

lélet, a rendőrök azért vannak, hogy a szlogennek megfelelően szolgáljanak és védjenek.

Általános program valamennyi korosztálynak

Kerékpár-regisztrációs program – E program célja a kerékpárlopások megelőzése, az eltulajdonítások számának csökkentése, illetve a megtalált kerékpárok azonosításának megkönnyítése, továbbá hogy a használatban lévő kerékpárok jelentős része tulajdonoshoz köthetően nyilvántartásba kerüljön. A kerékpár-tulajdonosok önkéntes adatközléssel nyilatkozhatnak a kerékpár és saját adataik tekintetében. A kitöltött adatlap tartalmazza a tulajdonos adatait, elérhetőségét, a kerékpár vázszámát és az azonosítást segítő egyéb adatokat (típus, márka, szín, felszereltség stb.). Ezeket az adatokat a Magyar Kerékpáros Klub tárolja egy adatbázisban, és hivatalos megkeresésre rendelkezésre bocsátja. A regisztráción a kerékpárokat egy biztonsági matricával látják el, amelyen a következő felirat olvasható: Regisztrált kerékpár.

Elindítása óta számos pozitív visszajelzést kaptunk, már több mint ezer kerékpáros regisztrált, és a programban részt vett a város valamennyi kerékpárüzlete.

A program további lépése volt, hogy a kapitányság javaslatára az önkormányzat lehetővé tette, hogy a regisztrációban részt vevők fél áron megvásárolhassanak egy szakemberek által kiválasztott kerékpárzárat. Ezzel a lehetőséggel a városban ötszáz kerékpáros jutott biztonságosabb védelemhez.

Szórólapok, kiadványok, további prevenciós tevékenységek

A Makói Rendőrkapitányság a *Bűnmegelőzési tanácsok gyerekeknek* program keretében évek óta a szeptemberi iskolakezdéskor az első osztályosok számára néhány hasznos tanácsot ad a bűn- és baleset-megelőzés érdekében, tapasztalataink szerint az oktatási intézmények többi diákja is szívesen olvassa őket. Rövid, könnyen értelmezhető mondatokba szedtünk néhány hasznos tanácsot, gondolatot, az otthoni elindulástól az iskolába érkezésig.

A középiskolásoknak szóló *Bűnmegelőzési tanácsok tiniknek* című kiadvánnyal igyekszünk olyan tipikus bűncselekményfajtákat összegyűjteni, ame-

lyek a legjobban veszélyeztetik az adott korosztályt. Ezzel szeretnénk felhívni a fiatalok figyelmét az iskola és az élet írott és íratlan szabályaira.

A bűnmegelőzési tevékenység nem csupán azért hasznos, mert az iskolák tanulói felvilágosítást, tanácsokat kapnak egy-egy témakörben, hanem azért is, mert így a diákok a folyamatosabb rendőri jelenlét miatt jobban bíznak a hatóságokban, azok munkájában. A közvetlenebb kapcsolat révén pedig a nevelőtestület tagjai is felhívhatják egymás figyelmét a problémásabb, különös odafigyelést igénylő diákokra.

Ezeken felül folyamatosan adunk ki tájékoztató füzeteket, szórólapokat, segítve annak megakadályozását, hogy az állampolgárok bűncselekmények sértettjeivé váljanak. Ismertetjük az illetékességi területünkön előforduló főbb bűncselekménytípusok elkövetési helyeit, módjait, illetve javaslatokat teszünk a megelőzésük érdekében.

A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnmegelőzési Osztálya és a Makói Rendőrkapitányság szünetidő-indító rendezvényén az életkori sajátosságokat figyelembe vevő programokon keresztül igyekezett rávilágítani, milyen fontos bizonyos alapvető szabályok betartása földön és vízben egyaránt. Az ehhez kapcsolódó megyei roadshow egyik állomása a Maros-parti strand volt, itt a különböző állomáshelyek meglátogatásával százhusz diák ismerte meg a szünetidei biztonsági tudnivalókat. A széles tematikát átfogó programok lebonyolításában a megyei bűnmegelőzési osztály mellett közreműködött a megyei baleset-megelőzési bizottság, a tiszai vízi rendészeti rendőrkapitányság szegedi vízi rendészeti őrsé, a Szegedi Vízi mentő és Tűzoltó Szakszolgálat, a mentőszolgálat, a Szegedi Katasztrófavédelmi Kirendeltség és a rendezvénynek otthont adó Makó Város Polgármesteri Hivatala.

Makó önkormányzata a rendőrkapitánysággal és a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitánysággal közösen, 2012 szeptemberében is megrendezte a makói bűnmegelőzési napot – elsősorban általános és középiskolás diákok részére. Az általános iskolások a MU Színház *Erőszak* című darabját tekinthették meg, amelyben az agresszió különböző formáit mutatták be. A helyi középiskolásoknak pedig *Klobusitzky György* főiskolai adjunktus tartott élet-hű bemutatót a kábítószer-fogyasztás káros hatásairól, később pedig mindkét korcsoport megismerkedett a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság *Egyéméért – lépésről lépésre a biztonságért* című kiállításával, amely országos szinten nagy sikert aratott.

A média szerepe, jelentősége

Felgyorsult világunkban a média jelentős szerepet képvisel az életükben, befolyásolja a gondolkodásunkat, mindennapi cselekvésünket, hat a véleményünkre, döntéseinkre. Ezért kiemelt szempont, hogy a médiák szerepet vállaljanak ebben a bűnmegelőzési programban, így lehetőség van arra, hogy a figyelemfelkeltő, óvatosságra intő felvilágosító megelőzési tanácsok, ajánlások, vagy a már megtörtént esetek bemutatása minél több lakoshoz eljusson. A helyi hírmondóban, a *Zöld újság*ban önálló bűnmegelőzési rovatot indítottunk *Kék hírek* néven, ebben a város területén elkövetett bűncselekmények kapcsán hírt adunk az eredményeinkről, valamint bűnmegelőzési tanácsokkal is szolgálunk. A területünkön működő két rádió, a Rádió Ice, illetve az Árkádia Rádió naponta közöl bűn- és baleset-megelőzési spotokat.

A szórólapok plakát formátumban való megjelenítésével sikerült hatékonyabbá tenni a bűnmegelőzési törekvéseinket, ezeket a nagy látogatottságú közintézményekben, művelődési és rendezvényházakban helyeztük el.

A Makó biztonságosabbá tételének érdekében széles körű társadalmi összefogással megvalósított komplex bűnmegelőzési és közbiztonsági programunk a statisztikai adatokat vizsgálva elérte a kitűzött céljait, egy-egy területen túl is szárnyalta az induláskor megfogalmazott elvárásainkat.

Véleményünk szerint egy bűnmegelőzési programnak akkor van igazi értéke, ha nem egy évre készül és folyamatosan képes megújulni. Városunkban a program továbbfolytatásához az önkormányzati költségvetés évente közel hétmillió forintot irányoz elő, ez az összeg garantálhatja, hogy a következő években tovább javuljon az itt élők életminősége, szubjektív biztonságérzete.

Megítélésünk szerint az eredményességgel szorosan összefügg a megelőzés, hiszen ha az emberek jobban figyelnek az értékeikre, egymásra, elfogadják a hozzáértő szakemberek tanácsait, és a vagyonuk arányában, annak veszélyeztetettségi fokához mértén gondoskodnak az otthonuk védelméről, megelőzhető a jövőbeni jogsértések jelentős része.

Ezért nincs más teendők, mint hogy *vigyázunk, vigyázunk egymásra!*